

לחומרה כמש"כ הש"ך ח"כ נהי דמקוה העליונה מתכשרי כיון דעכ"פ לא ילאו טפי ממחלה ע"מ אבל איך מתכשרת התחתונה כיון דהמים היורדין בחירוניה קרובים ללאת יותר ח"כ יש לתלות שמהאחרו ילאו יותר וח"כ נשאר רוב המים כשרים בעליוני ובתחתוני ליכא רוב כשרים ולא מהני נתן סאה ונטל סאה ואין לומר דמתכשרי ע"י השקה לעליונה דח"כ אודא דיוקו של הראצ"ד לגמרי וע"כ לריכין אלו למאי דפרישית לעיל ואין להקשות תינה עליונה י"ל חזקת כשרות משא"כ בתחתונה דלא הי' זה כלום י"ל דמ"מ שפיר אוקמי המים אחזקתו דבשעה שנשפכו לעליונה הי' כל המים כשרים ואפי' אם באנו לדון על שניהם יחד מ"מ שפיר מכשרי הרוויי

ואינו דומה לשני שבולין דהכא איכא למימר דבאמת הוי מע"מ מלומדים וח"כ שניהם כשרים ודו"ק ועיי' עוד לקמן סעי' כ"ד מה ש"ל עוד בדברי הראצ"ד.

(נט) מקוה שנפל לתוכה מים שאובין ונפסל וח"כ ריבה עליו מים כשרים וכו' לכאורה יש לתמוה דכל סעיף זה הוא מיותר לגמרי דהיינו הך דסעי' כ"ב והנה לפי מש"כ הטו"ז בס"ק ל"ב דהך דסעיף כ"א מיירי דלא הי' תחילה רק כ' סאה כשרים ולהכי ס"ל להרמב"ם דצ"ע זה עד שיתחשב כמו דסעי' כ' יחא ומלשון השו"ע שבי' עד שילא כל המים שהיו בתוכו ויפחתו השאובין פחות מג"ל משמע נמי הכי דצ"ע דוקא שילאו אותן מים שהיו בתוכו ולא סגי באם ילאו מילואן ועוד אלא דעדיין ל"ע ח"כ הך דסעי' כ' מיותר דהשתא בנפסלו ע"י ג"ל שאובין צ"ע שיתחשבו המים היוצאין לפי ערך הכשרים והפסולין כש"כ דסעי' כ' דמיירי שכל מימי הכור הם נשאבין גם מלשון הרמ"א סוף סעי' כ"ב שבי' אבל אם היתה כולה שאובה אפי' נתן עליה כ"כ וכו' משמע דוקא ככולה שאובה אבל בהך דסעי' זה דלא נפסלה אלא בג"ל אין חילוק אם הי' בתחילה כ' סאה או יותר ככ"ע לא צ"ע אלא שילאו ממנו מילואו ועוד ול"ע.

(ס) וכן אם עשה מקוה ש"צ מ"ס מים כשרים

כא (נט) מקוה שנפל לתוכו מים שאובים ונפסל ואח"כ ריבה עליו מים כשרים עד שנמצאו הכשרים מ' סאה הרי הוא בפסולו עד שיצאו כל המים שהיו בתוכו ויפחתו השאובים פחות מג' לוגין (ס) וכן אם עשה מקוה שיש בו מ' סאה מים כשרים ועירבו עם המקוה הזה הפסול טהרו אלו את אלו (סא) ה"ה במעיין כל שהוא שהמשיך אלו השאובין נטהרו כמו שנתבאר ע"פ :

ועירבו עם המקוה הזה הפסול טהרו אלו את אלו כן איתא במשנה פ"ג וחכמים אומרים לעולם הוא בפסלו עד שילאו ממנו מילואו ועוד כיצד הכור שצחצר ונפלו לו ג"ל לעולם הוא בפסלו עד שילאו ממנו מילואו ועוד או עד שיעמוד צחצר מ"ס ויטהרו עליונים מן התחתונים ר"ח ז"ע פוסל אלא אם כן פסק ולכאורה יש לתמוה למאי הולך לאשמעינן או עד שיעמיד צחצר מ"ס וכו' פשיטא דהא אפי' מקוה כולה שאוב נטהרת ע"י השקה מהיכ"ת לא תיהי גם במקוה שנפסלה ע"י ג"ל מיהא צמתי' ל"ק דהא לריך לאשמעינן פליגתא דראצ"ע ות"ק ותו דצ"ע לאשמעינן דטהרו עליונים מן התחתונים דאמרינן גיד אחת אבל לשון השו"ע דסתם וכו' אם עשה מקוה ש"צ מ"ס מים כשרים ועירבו עם המקוה הפסול טהרו אלו את אלו ל"ע מאי קמ"ל בזה פשיטא דאם עירוב מקוה של מ"ס עם מקוה כשרה של מ"ס דטהרו השאובין ולמה הולך לאשמעינן דין זה כאן ול"ע.

(סא) ויהי"ד צמעיין כ"ש שהמשיך אלו השאובין נטהרו גם בזה ל"ע ג' למה חזר ונשנה הלל דינו מבואר לעיל דסעי' י"ח צמעיין שהעבירו ע"ג צריכה עיי"ש ויותר קשה דהא לעיל סעי' ט"ו מייתא הרמ"א שבי' דיעות באם קדמו שאובין למעיין אם צמעיין לפסול בג"ל או לא ואלו הכא וכן בהאי דסעי' י"ח סתם רמ"א ולא הגיה מידי ולכאורה להיש חולקים בקדמו מ"ג למעיין ה"כ לא מהני בהמשיך מי המעיין על הצריכה וראיתי בתשו' ח"ס סי' רט"ז שנתקשה בזה ממתניתין דצמעיין שהעבירה ע"ג צריכה דמשם מוכח דאין חילוק בין קדמו מעיין לצריכה או קדמה צריכה למעיין ואם נלמד משם לשאובין ח"כ מ"ט פסק המחבר דסעי' י"ח דאין לחלק בין קדם מעיין או לא אע"כ דמתניתין לענין אשכורן ולענין מים חיים מיירי אבל לענין שאובין אדרבה מבואר דרישא דאין לחלק דאפי' קדמו שאובין נטהרו צמעיין שאחריו כדתנן התם כשר חולה לה עיי"ש.

ור"ענ"ד לקי"מ ואין לה שום דמיון להאי דינא שבי'

שכ' רמ"א בסעי' ט"ו להאי דמעין שהעצירה ע"ג צריכה דע"כ לא ס"ל להיט' חולקין בקדמו שחובין למעין לא מהני היינו היכא דהמי מעין נתערב אח"כ עם השחובין באופן דכל מי המעין נפסלו מחמת השחובין משא"כ במעין שהעצירה ע"ג צריכות מי גשמים דאפי' תימא דמי גשמים לא מתכשרי מ"מ המעין עלמה ודאי בכשרותה עומדת ואינה נפסלת ע"י שחובין שצ"ל כדלעיל סעי' י"ז וא"כ שוב נטענו מי הצריכה ע"י השקה למעין כ"ש ודך דינא דהכא אליבא דכו"ע איתא ולא תלי' כלל ב"ה שצ"ע.

ט"ו וזה נראה ברור ועיי' לקמן סעי' מ"י.

(סב) ד"י המקוה חסר ג' לוגין מים שחובין לעולם הוא נפסלו עד שירבו עליו מי גשמים או שישטפו עליו מים כשרים וכו' הנה לשון זה שכ' המחבר עד שירבו עליו או שישטפו הוא מלשון המשנה בפ"א דמקואות מ"ה מאימתי טהרתן ב"ש אומרים רבו אעפ"י שלא שטפו וצ"ה אומרים שטפו אעפ"י שלא רבו עיי"ש אבל לע"ג דהא מצוה דש"ך ס"ק כ"ז דע"כ מירי במקוה שאין החפירה מחזקת יותר ממ"ס דאל"כ הרי נשארו שם המים הראשונים עם המים שרבו עליו וא"כ תמוה לשון המחבר שכ' עד שירבו עליו או שישטפו משמע דברבו לא בעי שישטפו ובישטפו לא בעי שירבו עליו וז"ל דהא כיון שנפסלה כבר בג"ל אפי' כל מימות שבעולם לא מהני עד שילאו הראשונים ולכא"י ה"י נראה דה"ק עד שירבו עליו מים גשמים היינו שירבו מעלמם או עד שישטפו עליו היינו שישטפו עליו מים שחובין ע"י המשכה דה"א כי היכא דלקמן בסעי' כ"ה גבי מקוה שנשתנה מראה מים דלא מהני אי ממשיך עליו מים שחובין להחזיר מראה המים כמש"כ הט"ז לקמן ס"ק ל"ח ה"כ הו"א קמ"ל דאין חילוק או שירבו עליו מעלמם או שישטפו עליו מים כשרים ע"י המשכה.

אבר אחרי העיון כ"ל דא"א לומר כן דמהיכ"ת יהי' מהני הכא אם ירבו עליו מים ע"י המשכה כיון דבעינן שילאו הראשונים במלואיהם ועוד א"כ הו"ל כולה בהמשכה ולא מתכשרא וא"כ לשון המחבר לע"ג כמש"כ עד שירבו עליו וכו' או עד

שישטפו עליו דודאי הכא בעי רבו וגם שטפו דבאופן אחר לא סגי ודוחק יש לפרש דבא' לאפוקי ממנ"כ האגודה שהוכח בש"ך ס"ק כ"ז לחלק בין ילא המים מאליו ובין היכא שדלו והולאו ממנו א"כ ה"כ הו"א דוקא אם רבו מי גשמים מעלמן הוא דמהני אבל אם שוטף עליו מים כשרים באופן שהעבירו לתוך המקוה לא מהני ומטעם דמחלק באגודה הכל' שיתצ' בס"ד משו"ה הולך לאחמעינן או שישטפו עליו וכו' כמי מהני ועדיין ל"ע לפי מה דבעי לפרש לקמן טעם האגודה ל"ש חילוק זה בכלן ול"ע להבין לשון השו"ע.

(סג) שנפלו עליו ממלואן הראשון וכו' וכ' הש"ך ס"ק כ"ז בשם האגודה דמכאן ה"י נראה כשמניקין המקוה ונפסל בג"ל שחובין אם ילאו מעט יותר ממה שה"י צו בשעה שנפלו לחוכה הג"ל שהוא כשר אבל לא נהגי כן ושמא יש לחלק בין ילאו מאליו או דלו והולאו ממנו ודנתי לפני רבותי להכשירו אם לא שילאו כל המים וינגזו המקוה בסדינים או בחול או שינקזו הכלי שדולין צו לצטלו מתורת כלי עכ"ל הנה מש"כ לחלק בין ילאו מעלמן או דלו והולאו ממנו כ"ל סברתו משום דדלו והולאו ממנו לעולם המים חוזרין ונפלין מהדלי לתוך המקוה ולא ידענו כמה ונהי דהש"ך בס"ק מ"ו והט"ז לקמן ס"ק מ"ו מהדרי אטעמי דלא מפסלי מחמת ג"ל הבאין בידי אדם אין זה מספיק לענין שלא יטרפו המים החוזרין ונפלין עם המים הפסולין שבתחלה וא"כ א"א לשער במכוון כמה הם מילואיהם ועוד ומ"מ אכתי לא ידענא טעמא שינרכו לנגז המקוה בסדינים או בחול ומריש הוי חמינא כדי לחוש לשיטת הרמז"ם שהביא הש"ך בס"ק כ"ט דבמים טמאים כל שחסר מהמקוה יותר מקורטוב פסולה אפי' בפחות מג"ל ומשמע אפי' ככ"ש כיון דלא יהוב שעורא וכיון דאנחנו כולם טמאים לריכין לדון כל המים שנפלו למקוה כמים טמאים דפסלו ככ"ש ולהכי הלריכו לנגז המקוה שלא יהי' נשאר אפי' כ"ש אבל אחרי העיון אין זה מספיק דהא בפחות מג"ל מים טמאים מהני אם רבו אח"כ מים כשרים אפי' לא ילאו הראשונים וא"כ כיון דע"כ ירצה עליהם אח"כ מים כשרים למאי ניחש לה ע"כ טעמא לא ידענא למה הלרכו לנגז במקוה לגמרי ודוחק לומר לחוש

כב (סב) היה המקוה חסר ג' לוגין ונפלו לו ג' לוגין מים שאובין לעולם הוא בפיסולו עד שירבו עליו מי גשמים או שישטפו עליו מים כשרים עד כדי שנשער (סג) שנפלו עליו במלואן הראשון ועוד שהמים הבאים

לחוש לרצרי ר"ח דס"ל רביעית מים שאובין בתחלה פוסלין את המקוה ול"ע.

והנה הרמב"ם ז"ל ש"ס אחרת בזה דס"ל במים טמאים אפי' בפחות מג"ל כמי פוסלין המקוה

מיהא בזה מהני אם רבו עליו אח"כ מי גשמים וכמו שהביא זה גס הש"ך בס"ק י"ט חלף שיש בזה עוד חידוש דין שלא הובא בס"ך ומתבאר מדברי הב"י דדוקא אם המקוה חסרה יותר מקורטב אבל אם חסרה פחות מקורטב לא פסולה כלל פחות מג"ל אפי' מים טמאים עיי' בב"י והנה הלכה זו לכאור' תמוה והוא כהלכתא בלא טעמא מה לי אם המקוה חסר סאה או קורטב סוף סוף המקוה פסולה והנה הרב"י צמתק לשון קדשו ר"ל להזהר מקושי' זו דכיון שיש עליו שם מ"ס לא פסולה פחות מג"ל ועדיין אינו מובן וכי אזלינן בזה בתר שמא הא צעי מ"ס ממש שתהא כשרה לטבול בה ותו א"כ ג"ל שלמים אמאי פוסלין אותה באינה חסרה רק קורטב.

ובמתוך כך הי' נלענ"ד בס"ד דס"ל להרמב"ם נהי דשיערו חכמים דמים שכל גופו עולה בהם בפ"א היינו שיעוי' מ"ס וכל מדות חכמים כך הוא דפחות אפי' כ"ש לא סגי כדאמרינן בפ"ק דר"ה דף י"ג מ"מ כיון דעכ"פ במ"ס מלומלמים כשרים לטבול מן התורה אף על גב דבדאי כל שירד לתוכה לטבול ושהא קלת במים ע"כ נכלעו בגופו מקטת מן המים וא"כ חסר לה שיעור מ"ס וכמו שבי' הראשונים ועיי' במש"כ הב"י אתוספתא דהוי בראשו ג"ל וירד וטבל עיי"ש ועכ"ל דהאי שיעורא דמ"ס הוי צלומלמים אפי' כשמחשצין מה שחסרו להו עיי' שנכלעו בגופו וממילא המקוה בעלמה הוי כשרה אפי' אם חסרו ממנה מים בכדי שיעור שדרך הגוף לבלוע מיהא ממילא אינו יכול לטבול אפי' חסר כ"ש כיון דכשירד לטבול והמים יכלעו בגופו שוב לא יהי' בו שיעור הראוי אבל אלמלי הוי ידעינן דאין

הגוף בולע כלום בחמת הוי מלי לטבול אפי' חסר משהו משיעור מ"ס כיון דשיעור מ"ס כבר נכלל ג"כ שיעור המים שדרך הגוף לבלוע.

ובזה מדויק לשון הש"ס ב"ה דף י"ג דאמרו מ"ס

חסר קורטב אינו יכול לטבול בהם לטבול בהם דייקא הוא דאינו יכול (הא כשרה הוי) ולפי"ז י"ל דדיוק נקטו חסר קורטב משום דשיערו חכמים דשיעור קורטב הוא שיעור בליעת המים בגופו אבל בעל המקוה כשרה אפי' חסר קורטב חלף שאינו יכול לטבול בה מטעם הכ"ל ולפי"ז י"ל דבחמת הי"ט דאינו נפסלת בפחות מג"ל מים טמאים מיהא בג"ל כיון דגס מים הראשונים נפסלו לא ראו חכמים לחלק בין מ"ס שלמים או חסר קורטב כיון דעכ"פ אינו יכול לטבול אף בפחות מקורטב אבל בפחות מג"ל מים טמאים דלא חמיר כ"כ דהא מהני אח"כ אם רבו עליו מים גשמים שפיר יש חילוק בין אם חסר יותר מקורטב לבין אינו חסר חלף קורטב כיון דבזה המקוה

כשרה חלף שאינו יכול לטבול מטעם הכ"ל וכל שהולס אותו קורטב אפי' במים טמאים שפיר מלי לטבול כ"ל בס"ד בטעמו של הרמב"ם בזה ועיי' במש"כ הרב"י בריש הסימן בשם התשב"ץ שיעור קורטב משקל דינר וכי עליו הרב"י ולי"ג דקורטב לאו דוקא חלף אפי' בפחות מקורטב כל שחסרו ממ"ס אפי' כ"ש פסול ולהכ"ל י"ל דנפק"מ לענין דין שבי' הרמב"ם לחלק בזה בפחות מג"ל מים טמאים בין אם המקוה חסר קורטב או יותר מיהא חסר לא קיימ"ל בדין זה כהרמב"ם כמו שבי' הש"ך בס"ק י"ט ודו"ק היטב.

בג (ס"ד) אין ג' לוגין פוסלין אלא

הנה ודוקא בג' לוגין שאובין מכשרינן בכהאי גוונא אבל אם היתה כולה שאובה אפילו נתן עליה עד שיצאו כדי מילואה ועוד לא מהני אלא מחשבין המים היוצאין לפי ערך הברשים והפסולים: (ב"י בשם הראב"ד)

(סד) אין ג"ל פוסלין אח"כ יהיו של מים ומראהו מראה מים לפיכך ג"ל מים שנפלו לתוכן יין והרי מראהו מראה יין שנפלו למקוה לא פסלוהו וכו' דין זה מקורו ממשנה ה' פ"ז דמכילתין עיי"ש ובש"ס פ"ק דמכות דף ד' אר"י א"ר ג"ל מים שנפל לתוכן קורטב יין וכו' שנפלו למקוה לא